

STRÖMSTAD AKADEMI

Nordiskt institut för avancerade studier

Nyhetsforum, Strömstad tvärvetenskapliga akademi

Innehåll

Redaktörens ruta.....	1
Ordförandens och rektorns månadsrapport	2
Åsa Morberg: Om nyhetsforum	5
Åsa Morberg: Om litterära sällskap.....	6
Åsa Morberg: Om kunskap i svenska.....	8
Per Flensburg: Nya hemsidor	9
Per Flensburg: Om diskussionsforum	11
Gudmund Bergqvist: Kriget i Ukraina.....	13
Anders Gustavsson: Sammanställning av enkät	13
Lasse Broman ISES Fellows Award.....	15

Redaktörens ruta

R e d a k t ö r e n s r u t a Anders Gustavsson

Informatikforskare och rektor Per Flensburg och **didaktiker och styrelseordförande Åsa Morberg** rapporterar om aktuella händelser i Strömstad akademi. Morberg uttrycker sina tankar om innehållet i Nyhetsforum. Hon reflekterar över de litterära sällskapens framtid. Flensburg presenterar den nya hemsidan som togs i bruk den 7 augusti och ger anvisningar om bruket av Strömstad akademis nya diskussionsforum och hemsida.

Fysiker Lars Broman har som förste svensk utnämnts till Fellow av det internationella solenegisamfundet ISES.

Företagsekonom Rune Wigblad skall tala om *Maglev trains are enabling regional enlargement with socio-economic effects* vid den internationella Maglevkonferensen i Malmö den 18-22 september. Han skrev en debattartikel i Göteborgs-Posten den 14 augusti med titeln Endast magnetåg klarar hastigheten 400 km/h. <https://www.gp.se/debatt/endast-magnettag-klarar-hastigheten-400-kmh.1fbcf52d-9af2-4d9d-9985-a9029fecaa9f>

Etnolog Anders Gustavsson har gjort en sammanställning av inlämnade svar på ett utrop om varför man valt att vara ledamot av Strömstad akademi.

Barnläkare Gudmund Bergqvist har gjort en appell till stöd för Ukraina i kriget mot Ryssland.

Antologin Makt. Bruk och missbruk finns nu online på hemsidan. <https://stromstadakademi.org/Makt/>

Master in Public Health/Epidemiology Emma Bergqvist är medförfattare i en artikel publicerad i Frontiers in Pediatrics Factors associated with elevated SARS. Cov.2 immune response in children and adolescents.

Redaktör: Anders Gustavsson
Layout: Per Flensburg

I Fria skriftserien FSS 41 har **etnolog Anders Gustavsson** ställt samman abstract från Vetenskapsfestivalen i Strömstad 2024 <http://stromstadakademi.se/FSS/FSS-41.pdf>

I Fria skriftserien FSS 42 har **företagsekonom Rune Wigblad** publicerat *Om nästa generation lokala energisystem* <http://stromstadakademi.se/FSS/FSS-42.pdf>

I reprintserien SAR 5 har **etnolog Anders Gustavsson** publicerat *Den karismatiska väckelserörelsen Oasrörelsen i Sverige*. <https://stromstadakademi.org/SAR/SAR-5.pdf>

I reprintserien SAR 6 har **etnolog Anders Gustavsson** publicerat *Epidemics from the 19th Century to the 2020s in Scandinavia* <https://stromstadakademi.org/SAR/SAR-6.pdf>

Fördelen med reprintserien är att man kan sammanföra olika artiklar kring ett visst tema som har varit publicerade i olika tidskrifter. Detta har jag gjort med tre studier av väckelserörelsen Oasrörelsen och fyra studier av epidemier: smittkoppor, kolera, spanska sjukan och covid 19.

Försök att värva nya medlemmar till Akademien, inte minst yngre forskare. Skicka förslag till rektor Per Flensburg: per.flensburg@stromstadakademi.se

Jag önskar nya bidrag till septembernumret av Nyhetsforum med deadline den 26 september 2024 till anders.gustavsson@ikos.uio.no Sänd kortare artiklar, debattinlägg och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Svenska bidrag skall ha en engelsk översättning. OBS: Filen ska vara i word eller open office format!

Sänd också bidrag till Akademiens skriftserie Acta Academiae Stromstadiensis, AAS, till per@wahrborg.se, videoserien SAV till: gudmundbergqvist@hotmail.com och Reprintserien SAR och Fria skriftserien till per.flensburg@stromstadakademi.se eller per@flensburgs.se

Ordförandens och rektorns månadsrapport

Månadsrapport av Per Flensburg och Åsa Morberg

Arbetsdag, glädjedag

Vi har redan hunnit fram till augusti som är årets åttonde månad i den gregorianska kalendern och har 31 dagar. Den innehåller årets 213:e till 243:e dag. Namnet kommer av den romerske kejsaren Augustus och månaden kallas på latin Augustus i grundform och augusti i samband med datum.

Vi hoppas att ni alla haft en fin sommar! Nu har vi snart september månad och då startar vi verksamheterna i Strömstad akademi. Det här verksamhetsåret blir precis som alla andra verksamhetsår, nämligen vad vi själva gör det till.

Vetenskapsfestivalen 2025 beslutad, tid och plats.

Vetenskapsfestivalen äger rum på Laholmens hotell följande datum: 2-5 juni. Vi behöver få rabatt förhandlad så att ledamöter kan boka rum. Vi tänker oss ett upplägg liknande i år: Måndagen har vi medlemsmöte i Fars sal, eventuellt har vi installation och några föreläsningar. Mingel efteråt. Tisdag har vi offentliga föreläsningar på Laholmen i ett rum med högtalare. Onsdag har vi antingen fler offentliga föreläsningar eller så parallella sessioner för varje tema, beroende på hur temana har utvecklats. Torsdag f m kan vi ha offentliga föreläsningar eller något annat spännande. Utflykter har inte varit populära så det är tveksamt om vi försöker med det igen.

Styrelsearbetet och kalendarier 24/25

När det gäller styrelsemöten så arbetar vi på samma sätt som tidigare. Vi har ett styrelsemöte per kvartal, och däremellan har vi arbetsutskottsmöten, ett eller två arbetsutskottsmöten. När arbetsutskottet diskuterat kalendarier så skickas det ut till styrelsen och det läggs ut på nätet i kalendern på vår hemsida. När det gäller planeringen kan vi naturligtvis behöva förändra den ibland. Förändringar kan alltså förekomma och det ska vi ha beredskap för. Vi har nu årsmötet på våren skilt från vetenskapsfestivalen. Det är en nyhet. Vi har tidigare inte fått besked av dem som är frånvarande av olika skäl. Numera ska de som inte avser att närvara meddela detta, så att suppleant kan kallas till tjänstgöring. Vi behöver absolut ta frånvarande som meddelat styrelsen till protokollet.

Frågor som Sten Philipsson, vår nye vice ordförande fört fram att fundera över och ta ställning till är följande:

1. **Protokollen.** Hur ska de utformas framöver? Ska de begränsas till beslutsnoteringar eller ska förberedande diskussion och andra omständigheter också noteras? Vilka protokoll ska vara tillgängliga för medlemmar och vilka endast för förtroendevalda? Och på vilket sätt ska de vara tillgängliga?
2. **Arkiv.** Hur ska vi på sikt arkivera de handlingar som kommer in och går ut, t.ex. protokoll. Någon form av tydlig policy på detta område skulle vara en hjälp, både för styrelsen men också för våra medlemmar. Vi måste också precisera principer för tillgänglighet av arkiverade dokument.
3. **Temagrupper.** John eller Anders (eller båda) nämnde vikten av att tillskapa fungerande temagrupper på olika verksamhetsområden. Ett sådant gällde t.ex. uppgiften att ta fram principer för produktion av antologier inom Akademin. För den som (liksom jag på avstånd dock) följt diskussionen kring Maktantologin framstår behovet av tydliga aktionsnormer som ganska stort.

Digitala medlemsmöten viktiga för Strömstad Akademi?

Under vetenskapsfestivalen genomförde vi ett medlemsmöte som var ett tillfälle till alla delta i samtalen om akademiens utveckling. Det var ett mycket lyckat möte. Vi borde försöka att arrangera medlemsmöten lite då och då. Vem som tar initiativ berör naturligtvis på vad medlemsmötet ska handla om. Är det akademiska frågor så tar rektor initiativet. Är det styrelsefrågor så tar ordförande initiativet. Är det Nyhetsforum tar redaktören initiativet. Är det publiceringsfrågor så kan ordförande i redaktionskommittén ta initiativ. Syftet med medlemsmöten är att flera ledamöter har ett forum att bli hörda. Utan medlemsmöten har vi enbart gett röster till förtroendevalda och det är inte bra. Det ska finnas en möjlighet för alla ledamöter att låta deras röster bli hörda.

Som ett led i att engagera så många ledamöter som möjligt och falsifiera Pareto-fördelningen (80-20 regeln) har vi återigen installerat ett diskussionsforum. Mer om detta i ett annat inlägg i detta nyhetsforum.

Temagrupper – ett spännande nytänkande

Vi kommer att införa temagrupper i den takt de bildas. I förra nyhetsbrevet diskuterades detta och en temagrupp, nämligen teknikvärdering under ledning av Rune Wigström är redan igång. Men det finns utrymme för flera:

- Energiförsörjning
- Klimathot
- Skola

- Lärarutbildning
- Droger
- Kirurgi

Man kan också tänka sig tillfälliga grupper kring något helt annat fenomen. Vi har hört berättas om att man på något ställe startade ett tvärvetenskapligt projekt kring "ögat". I ett sådant projekt kan man tänka sig att medicinare, etnologer, litteraturvetare, historiker, religionsvetare mm samarbetar.

Till en början blir nog samarbetet mest flervetenskapligt men efterhand som man lär känna varandra och varandras ämnen finns möjligheter till djupare samarbeten.

Hemsidan

Sedan 7 aug har vi en ny hemsida för Akademiens ledamöter: <https://stromstadakademi.org> och i september får vi en ny hemsida för externa besökare: <https://stromstadakademi.se>

Den kommer att se ut ungefär så här: <https://tvartankt.se/nytest>. Mer om detta på annan plats i detta nyhetsbrev. Synpunkter är givetvis välkomna. Den gamla sidan <http://stromstadakademi.se> kommer inte längre att uppdateras, så använd den nya!

Arkiv

Sten Philipson väcker en del viktiga frågor. Frågan om protokoll och temagrupper diskuteras lämpligen på ett styrelsemöte och ett medlemsmöte. Vår åsikt är att det ska vara så enkelt som möjligt utan onödig administration. Frågan om arkiv behöver däremot utredas mer grundligt.

Det finns ett samarbete mellan informatik och arkivkunskap där man studerar hur man långsiktigt bevarar digital information. Det finns två forskargrupper som sysslar med detta: En på mittuniversitetet och en på Luleå tekniska universitet. Man har skrivit ett antal avhandlingar i ämnet och Per har opponerat på tre av dem.

Vi har först en juridisk aspekt. Den är vi osäker på men vi tror inte en ideell förening är skyldig att arkivera sina handlingar, även om många gör det. I vårt fall arkiveras protokoll digitalt på ett utrymme som heter Google Drive. Det är Marylou som gör detta och via de interna sidorna på hemsidan kan ledamöterna komma åt protokollen. Man kan dela upp utrymmet så att vissa grupper bara har tillgång till viss information. Men det är två problem förknippade med detta:

1. Det är ett gratis utrymme inte särskilt stort, totalt är det 15 GB och det är tämligen fullt.
2. Någon person, troligen Lasse, har registrerat det hos Google och är huvudman för det.

Det första problemet har vi redan löst då vi skaffade Google Meet. Till detta följde ett utrymme på 1 TB och det lär vi inte fylla på överskådlig tid. Men detta kostar pengar och det är Per som är innehavare. Men i teknisk mening ägs detta utrymme av e-postadressen: rektorstromstakademi@gmail.com. Loggar man in på Google med denna adress får man tillgång till hela utrymmet. Tanken är att den som är rektor ska ha hand om kontot. Men alla som har tillgång till inloggningsppgifterna kan använda kontot och dess möjligheter. Utrymmet om 1 TB används dock inte idag.

Googleutrymmet kostar ca 2000 kr/år och det används främst för digitala möten. Men det har ibland varit problem med att komma in så vi diskuterar att gå över till Zoom.

Vi har ett utrymme på 200 GB på vårt webbhotell. Där finns stort sett allt vårt material. Kan inte detta vara vårt arkiv? I princip borde det gå, man lägger helt enkelt upp alla dokument på servern. Problemet är tvåfaldigt:

1. Veta vilka dokument som finns i arkivet
2. Göra dokumenten tillgängliga

För punkt 1 gäller att veta vilka dokument man ska spara och vem som ska spara dem. Redan idag har vi AAS, FSS, SAR och SAP på webbhotellet. Däremot är det värre med SAV eftersom själva filmerna kan finnas på många olika ställen. Filmerna är dessutom ganska stora, i regel ett par GB styck och det gör att utrymmet blir fullt ganska snabbt. Man skulle kunna lägga upp dem på YouTube, vilket vi gjort med en del filmer. Men YouTube är inget säkert förvar. Google kan när som helst avsluta ett abonnemang, speciellt om det kommer att omfatta så mycket material som vi kommer att ha.

Det finns ett antal molntjänster man kan köpa. Google drive, iCloud, Onedrive, Dropbox etc. Dessa kostar ett par tusen per år och har sina respektive för- och nackdelar. En av de bättre är Dropbox, som i abonnerat utförande ger 2 TB vilket torde räcka i överskådlig tid. Men även här behövs en huvudman som betalar abonnemanget som kostar nånting mellan 2500-3000 kr per år. Det finns dock businessabonnemang som är mer användbara. Saken förtjänar att utredas.

Åsa Morberg: Om nyhetsforum

Läsning av Nyhetsforum - från första till sista sidan – tankar om innehåll och struktur i Nyhetsforum

av Åsa Morberg, fil.dr i pedagogik, docent i didaktik, ordförande i Strömstad akademis styrelse och författare till detta inlägg

Nyhetsforum är naturligtvis ett levande dokument och det finns alla möjligheter för Strömstad akademis ledamöter att påverka innehållet och uppläggningsen. Vi får, enligt mitt sätt att se, det Nyhetsforum vi förtjänar i Strömstad akademi. Hjälp till att göra vårt nyhetsbrev ännu bättre! Vad skulle Du vilja se mera av? Vi är alla tacksamma för Ditt deltagande i Nyhetsforum! Läsarnas påverkan är viktig när det gäller utveckling av Nyhetsforum. Hur ser din användning ut av Nyhetsforum? Vad tycker du kan förbättras och vad skulle du vilja se mer utav? Redaktören är mycket tacksam för ditt deltagande och engagemang.

När Nyhetsforum kommer i eposten så brukar jag försöka att ta mig tid och läsa igenom Nyhetsforum från början till slut. Jag tycker att det tillhör mina absoluta skyldigheter som ordförande i styrelsen. Jag läste Nyhetsforum eller Nyhetsbrevet som det hette förr, innan jag blev ordförande också. Jag var alltid nyfiken på innehållet och den tid det tog att läsa nyhetsforum var väl använd. Nyhetsforum har faktiskt ett informationsvärde för mig och genom bidragen så lär man också känna författarna i Strömstad akademi.,

Redaktörens ruta är viktig att börja med för att få en översikt över innehållet. Den ger en utförlig översikt över innehållet och avslutas oftast med ett utrop av redaktören om bidrag till nästa Nyhetsforum. Anders Gustavsson gör ett mycket gediget arbete och ger tydliga anvisningar om vad han önskar för bidrag i Nyhetsforum. Anders Gustavsson passar också på att göra ett utrop till våra andra produktionsmöjligheter i Strömstad akademi. Det är också väldigt bra. Ledamöter i Strömstad akademi har mycket goda publiceringsmöjligheter för ledamöterna.

Ordförandes och rektors månadsrapport kommer sedan. Vi hade först var sina rapporter, men vi övergick till att samarbeta kring månadsrapporterna. Verksamheterna, den akademiska och styrelsen behöver hänga ihop även om det är två olika personer som ansvarar för var sin del. Rektor och ordförande måste kunna samarbeta.

Den här gången skrev vi bl. a om årsmötet. De ledamöter som inte hade möjlighet att delta kan ändå få en uppfattning om vad som hände på årsmötet. Vi skrev också om lokalavdelningarnas verksamhet. Det är viktigt att vi diskuterar deras vara eller icke vara. Per Flensburg föreslår att vi ska arbeta i teman och han säger också att då behöver man inte ha några lokalavdelningar? Det är ett intressant sätt att se på en förändring! Det är tunt med aktiviteter i alla lokalavdelningar utom i Göteborgs lokalavdelning. Jens Allwood har bjudit på en rad intressanta webinarier. Då kan man alltså välja att arbeta i temagrupper istället.

När det gäller IT har Per Flensburg ett upprop att vi ska gå in och ge våra synpunkter i diskussionsforum. Måtte vi nu kunna använda diskussionsforum? Det har varit komplicerat för oss icke datafreakar!

Efter Pers och min rapport har jag skrivit om skrivandet i Nyhetsforum. Detta skrev jag på förekommen anledning. Jag fick mail med frågor om i vilken egenskap jag skriver inlägg, och då måste detta naturligtvis redas ut. Det har jag aldrig fått frågor om tidigare.

Jag har också skrivit om höjd "riktålder". Här finns information av vikt för Strömstad akademi som arbetar för seniorers värde efter anställningens upphörande. Det händer saker på central nivå.

Om skolbibliotek skrev jag sedan och detta är en hjärtefråga för mig. Jag har själv tillbringat stor del av min barndom på bibliotek och min folkskollärare var skolbibliotekarie och biblioteket och han betydde mycket för mitt läsintresse. Biblioteken är av stor betydelse för barn och unga. Det vet vi akademiker och vi kan säkerligen stödja detta arbete på olika sätt.

Rektors artikel om teman och tvärvetenskap är intressant och spännande. Det kommer förhoppningsvis att hända många olika saker kring teman och tvärvetenskaper.

Rune Wigblad skrev ett abstrakt till maglev-konferensen. Det finns sedan ett upprop att skriva om varför man är med i Strömstad akademi. Det är ett led i marknadsföringen av Strömstad akademi.

Marylou Wadenberg har skrivit en utförlig och informativ kvartalsrapport om arbetet i arbetsutskottet. Marylou är en alldeles fantastisk sekreterare för oss i Strömstad akademi. Så noggrann och professionell. Det är imponerande att kunna presentera arbetsutskottets arbete på det sätt som Marylou gör!

Åsa Morberg: Om litterära sällskap

Är litterära sällskap en utdöende verksamhet eller är det en kulturell och social hållbar verksamhet i utveckling?

av Åsa Morberg, docent, ordförande i styrelsen för Strömstad akademi och ordförande i Stig Sjödin sällskapet, styrelseledamot i DELS

Är litterära sällskap en utdöende verksamhet? Eller är de litterära sällskapen kulturella och sociala hållbara verksamheter i utveckling? Den kulturella hållbarheten är ett av hållbarhetens viktigaste delområde. Begreppet kultur används här i en vid betydelse för allt det som mänskliga samhällen för vidare till kommande generationer, som språk, traditioner etc. Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Stig Sjödin Sällskapet främjar intresset för och studiet av Stig Sjäodins författarskap, hans person och hans miljöer. Vi stimulerar också till vetenskaplig forskning om hans person, hans författarskap och hans miljöer. Vi för också ut Stig Sjäodins författarskap i samhället nu och framåt och vi riktar oss även mot ungdomar, för att inspirera till läsande och skrivande. Det är de litterära sällskapens mission, kulturellt och socialt.

Stig Sjäodin Sällskapet har drygt 200 medlemmar idag och medelåldern är hög. Vi ser ett visst bekymmer med litterära sällskaps medlemmar när vi ser på sällskapets framtid. Stig Sjäodin Sällskapets medlemmar har hög medelålder. Pensionen räcker inte till alla medlemskap i föreningar, som man vill ha kvar efter pensioneringen. Anhöriga meddelar att medlemmar gått bort och att vi förlorar ett antal medlemmar.

Stig Sjäodin Sällskapet har haft vissa svårigheter att rekrytera nya medlemmar. Det gäller inte enbart för litterära sällskap utan det är en trend i Sverige att föreningar idag har svårigheter att rekrytera nya medlemmar och särskilt då rekrytering av föreningsfunktionärer.

Vad beror då dessa svårigheter på? Pandemin påverkade föreningslivet negativt. Kulturföreningarna drabbades hårt. 44 procent av föreningarna uppgav att antalet medlemmar hade påverkats ganska eller mycket negativt av pandemin. Andelen unga som är med i föreningslivet minskar också drastiskt framförallt bland gymnasieungdomar. Det visar en omfattande studie. En av anledningarna till nedgången är att barn börjar allt tidigare och tröttnar, enligt forskarna bakom studien. Antalet föreningar minskar drastiskt också inom det civila samhället.

Det som Stig Sjäodin Sällskapet ser och upplever stämmer på många andra litterära sällskap. Det finns idag ett 130-tal registrerade litterära sällskap i DELS. Alla sällskap har medlemmar med hög medelålder, mest pensionärer, och svårigheter att rekrytera ungdomar. Sällskapens litterära tidskrift Parnass har ekonomiska svårigheter och riskerar nedläggning på sikt.

Vad beror svårigheterna på egentligen? Det är svårigheter för föreningar över huvud taget. Vad händer när de som kände Stig Sjäodin är borta? Hur kan vi då skapa intresse och engagemang? Att gå på fysiska möten lockar inte längre riktigt som det gjorde förr? Läsandet har också minskat?

Vad är det vi sysslar med i Stig Sjäodin Sällskapet då? Hur skulle vi kunna öka attraktionskraften? Vi har en rad fasta och välkända aktiviteter i sällskapet men vi försöker också att skapa nya attraktiva aktiviteter. Det är som vanligt en författarpresentation vid årsmötet på vårkanten. Det är årets Stig Sjäodin pristagare som medverkar. Den stora årligen återkommande minnesdagen äger rum i oktober i anslutning till författarens födelsedag. Det är Stig Sjäodin Sällskapets stora dag då vi hedrar minnet efter Stig Sjäodin på olika sätt. Vi försöker också att samverka med vårt fantastiska folkbibliotek och då hakar vi gärna på nya aktiviteter som biblioteket initierar, exempelvis Poesiveckan där vi medverkar med poesiläsning.

Är litterära sällskap enbart något för seniorer? Nej, säger vi i Stig Sjäodin Sällskapets styrelse. Vi gläds åt alla medlemmar. Det finns inte ett uns av åldersdiskriminering. Men vi behöver fylla på med yngre medlemmar och då har vi försökt att göra en del aktiviteter i sällskapet för att locka ungdomar. Vi har temporärt sänkt medlemsavgiften till 25:- för ungdomar som går i skolan. Har man passerat den åldern då betalar man fullt medlemspris. Vi har gjort detta på försök och vi kommer att utvärdera försöket och visar det sig att det fungerar bra så fortsätter vi. I Stig Sjäodin Sällskapet finns också ett ungdomspris. Vi har beslutat oss för att dela ut detta pris igen. Det har varit pausat ett tag. Det kan vara en viktig stimulans för unga författare och skribenter. Det finns en liten prissumma till vinnaren. Vi vill inspirera unga att skriva om sin hemmiljö, om Sandviken som brukssamhälle och om människor-

na. Precis så som Stig Sjödin gjorde. Vi ser ungdomars identitetsskapande som viktigt att stödja och uppmuntra och det tror vi att ett ungdomspris gör.

Är det bara Stig Sjödin Sällskapet som har svårigheter? Nej, det gäller många andra litterära sällskap också. De litterära sällskapen samarbetsorganisation DELS, bildades 1990, och DELS samlar de flesta personlitterära sällskapen i landet. DELS tidskrift Parnass började ges ut 1993 med fyra nummer per år och 2020 gav DELS ut boken Sverige läser! 1066 böcker ur tusen år av svensk litteratur från vikingatid till år 2000, en guide med tips på läsning för alla åldrar. Nu pågår arbetet med en digitalisering av boken med olika sökfunktioner för lansering vid Bokmässan i Göteborg. Det sjuder av aktivitet i DELS! Det finns idag cirka 130 litterära sällskap registrerade hos DELS. De svårigheter som Stig Sjödin Sällskapet har delar vi med andra sällskap.

Sammanfattningsvis

Vi vill lyfta fram de svårigheter som vi i Stig Sjödin Sällskapet ser och upplever. Vi måste närma oss dem med vidöppna ögon, analysera situationen och arbeta på olika sätt för sällskapets fortlevnad. Vi kan inte ändra på de trender som försvårar för litterära sällskap, men vi kan arbeta för att eliminera dess effekter. Vi tror på de litterära sällskapens framtid, men hur framtiden kommer att te sig vet vi inte riktigt, men att vi har en framtid, det tror vi på.

Åsa Morberg: Om kunskap i svenska

Hur är det med kunskaperna i svenska? Regeringen vill nu förtydliga kraven på förskolepersonalens kunskaper i svenska.

Av Åsa Morberg, fil.dr i pedagogik och docent i didaktik

Det behövs en bakgrundsteckning för att förstå detta. Jag har arbetat med lärarutbildning ett helt yrkesliv och jag har många gånger förvånats över blivande lärares bristfälliga kunskaper i svenska. För mig är det självklart att blivande lärare måste behärska det svenska språket. De ska ha goda kunskaper i svenska. Inget att resonera om.

När jag själv gick min lärarutbildning på 60-talet så var det självklart att man måste ha goda kunskaper i svenska. Hade man inte det så blev man underkänd. Punkt och slut! Det var regel och några undantag fanns det absolut inte. Redan på inträdesproven till folkskollärarutbildningen och småskollärarutbildningen uppmärksammade bedömarna språkförmågan (bedömarna bestod av seminariets personal).

De som senare visade sig ha bristande kunskaper i svenska fick enskilt stöd. I ett ämne som hette Röst och talvård fanns individuellt stöd- undervisning, i ämnet svenska gavs också stöd och när lärarstudenterna hade övningslektioner så påpekade alltid den lärare som lyssnade om man hade bristande kunskaper i svenska. Hade man dialekt så fick man ha den på fritiden. Det var inte tal om att undervisa i annat än god rikssvenska.

När sänktes kraven och när slutade lärarutbildare att bry sig? Det började lite under lärarhögskolan, men blommade ut i full blom när Högskolereformen genomfördes. Då skulle lärarutbildningen bli en akademisk utbildning och i en akademisk utbildning får man ha vilka kunskaper i svenska som helst och tala som vill. Metodiklektorerna avskaffades och de besökande forskarna tänkte förmodligen på annat än svenska språket! De hade hur som helst ingen handledningsvana.

I dag har vart fjärde barn i förskolan utländsk bakgrund. För att alla barn ska få med sig svenska språket är det viktigt att de möts av personal som pratar god svenska på förskolan,

vilket tyvärr inte alltid är fallet i dag. Så är inte fallet i vare sig grundskolan eller gymnasieskolan. Vi ska inte hänga ut förskollärarna, för det är lika illa ställt på andra stadier! Därför ska Skolverket nu förtydliga vilka kunskaper i svenska som personalen i förskolan ska ha. Det är underbart! Visst vet vi väl det? Eller vet vi inte?

För att få de positiva effekter på barns språkutveckling som förskolan kan ge, behöver verksamheten vara likvärdig och av god kvalitet. Då är personalens kompetens en av de absolut viktigaste faktorerna. Detta är självklart. Det gäller inte bara förskolan.

Så här säger ministern:

- Tyvärr finns det förskolor där personalens kunskaper i svenska språket brister. Det är ett problem, och särskilt i de områden där många av barnen har ett annat modersmål än svenska. Förskolans roll i att stärka dessa barns kunskaper i det svenska språket kan inte nog betonas, säger skolminister Lotta Edholm.

Och vad ska man då göra? Roligt att se att det finns tilltro till styrdokumentet! Regeringen ger nu Skolverket i uppdrag att revidera de allmänna råden för måluppfyllelse i förskolan och förtydliga vilka kunskaper i svenska som personalen i förskolan ska ha.

Syftet är att se till att personalen som möter barnen i förskolan har de kunskaper som behövs för att barnen ska stimuleras i sin språkutveckling i svenska och ges goda förutsättningar inför skolstarten.

Skolverkets allmänna råd är rekommendationer om hur huvudmän, rektorer, förskollärare och annan personal i förskolan bör handla för att uppfylla kraven i de bestämmelser som gäller för verksamheten. Råden kan ligga till grund för tillsyn.

Men exakt vad man ska göra sägs inte? Hur ska det gå till? Jag tror att examineras man från lärarutbildningen med dåliga kunskaper i svenska så händer ingenting när man kommer ut! Man får vara glad om man har en behörig lärare.

Svenskan ska vi åtgärda i lärarutbildningen. Vi ska inte släppa ut lärare som inte har goda kunskaper i svenska. Så måste det vara först och främst. Vi kan inte lita på åtgärder när man är i tjänst.

Källa: Pressmeddelande från utbildningsdepartementet och 60 års erfarenheter av svensk lärarutbildning.

Per Flensburg: Nya hemsidor

Vi har från och med 7 augusti en ny hemsida avsedd för akademins ledamöter. Ni hittar den på <https://stromstadakademi.org>. Den är designad för att fylla ledamöternas behov och all reklamtext, bilder och annat bling-bling är borta. På första sidan finns direkta länkar till de viktigaste sidorna. Samtidigt finns som vanligt menyerna där man kan navigera sig fram till den önskade sidan. Vill ni ha någon mer länk på förstasidan är det bara att säga till. Det är lätt fixat.

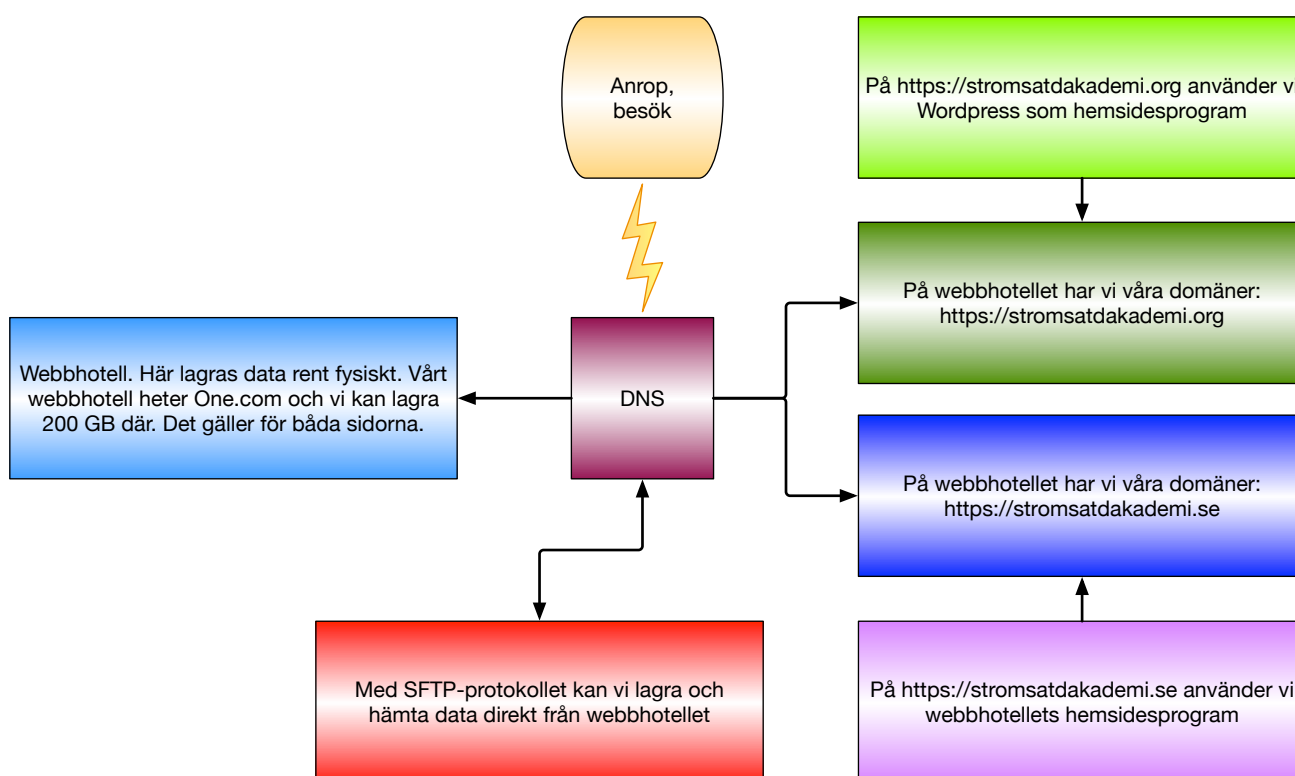
Den nuvarande sidan, <http://stromstadakademi.se> uppdateras inte längre så alla ledamöter rekommenderas att använda den nya.

På nya sidan finns två nya funktioner: En kalender och ett discussionsforum. Kalendern är tänkt att ersätta det som tidigare fanns under "Aktuellt" i högermarginalen. Nu finns kalendern i menyn istället. Alla kan läsa, men man måste logga in för att få lägga in nya poster i kalendern. Alla i styrelsen kommer att få inloggningsuppgifter och vill någon av er andra ha det är det bara att säga till.

Marylou och jag jobbar med att uppdatera innehållet men om ni hittar något som inte stämmer, ja då vet ni vad som ska göras! Diskussionsforum är separat från Wordpress men det finns en länk dit från hemsidan. På hemsidan finns också en bruksanvisning. Tveka inte att använda forumet för då kanske vi kan få till stånd en livlig diskussion utan e-mailkaos.

Den externa sidan som vänder sig till allmänheten kommer att ha nästan samma adress som den nuvarande nämligen: <https://stromstadakademi.se>. Att adressen inleds med https istället för med http betyder att innehållet på hårddisken är krypterat och därmed något säkrare än om det vore okrypterat. I samband med bytet kommer sidan att ligga nere ca 24 h eftersom alla adresslistor på hela internet måste uppdateras så adressen pekar på rätt ställe. Bytet kommer att ske i början av september eftersom det finns ledamöter som måste ha en fungerande strömstadadress fram till september.

Tekniskt fungerar det översiktligt som i figuren nedan. Vi har ett webbhotell som förser oss med två saker: dels ett utrymme för att lagra vår data, dels en koppling till internet. Utrymmet är för närvarande 200 GB, vilket är ungefär dubbelt så stort som vårt nuvarande utrymme. Genom en del protokoll (FTP, SFTP, SSH) kan vi direkt lägga in data på vårt webbhotell. Kopplingen till internet sker genom något som heter DNS (Domain Name Server) som kan liknas vid en telefonväxel. När jag besöker en sida på nätet lagras översätts sidans adress till ett unikt nummer (IP-nummer) och så öppnas en förbindelse till min egen dators IP-nummer och data utväxlas i små paket om några kilobyte. Paketerna kan ta olika vägar och de sätts ihop hos mottagaren.

Adressen är hierarkiskt uppbyggd. Längst bak har vi toppdomänen. Det finns några hundra sådana och de kan man inte ändra. I vårt fall har vi .se och .org som toppdomäner på våra hemsidor. Varje domän kostar pengar: från ca en hundralapp upp till flera tusen. Framför toppdomänen har vi själva domänen, i vårt fall stromstadakademi.org resp stromstadakademi.se. Till dessa kan man sedan lägga en underdomän, till exempel publikationer.stromstadakademi.org om vi skulle vilja lagra våra publikationer på ett speciellt ställe.

Och naturligtvis kan man ange flera underdomäner och även underunderdomäner. Vi kommer förmodligen att hålla det ganska enkelt och undvika underdomäner.

All datakommunikation med webbhotellet går genom en DNS-server och man adresserar en viss domän. I denna domän lagras man i huvudsak två sorters dokument: hemsidesdokument och datadokument. Våra publikationer och vårt nyhetsbrev är exempel på datadokument. Våra hemsidor är förstas hemsidesdokument. Det finns också vissa styrdokument men de kan vi bortse från i detta sammanhang. På vår interna sida stromstadakademi.org använder vi ett program som heter Wordpress för att skapa vår hemsida. Det är samma program som vi använder nu. Det är gjort speciellt för att hantera dokument av olika slag, så kallat Content Management System (CMS). Vår externa sida stromstadakademi.se är byggd med ett hemsidesprogram som vårt webbhotell tillhandahåller. Detta är mer lämpat för företag och det finns möjlighet att koppla på en webbshop med betalning via kortkort. Det är ytterligare en fördel jämfört med nuvarande webbhotell.

Fördelen med dessa arrangemang är att vi kan renodla syftet med våra hemsidor. Stromstadakademi.se kan renodlas för att beskriva Akademin medan stromstadakademi.org kan organiseras så den blir effektiv för ledamöterna. Vissa uppgifter är dock gemensamma: Ledamotsförteckning, publikationer och nyhetsbrev. Här gäller det att tänka till ordentligt så information inte lagras på flera ställen, för då blir det säkert fel förr eller senare. Det måste också vara enkelt att uppdatera vilket medför krav på strikta regler för hur man namnger dokument. Allt detta kommer att beskrivas på hemsidan.

Så vill jag uppmana er att gå genom hemsidan, använda diskussionsforum, kontrollera kalendern och framförallt: Ge feedback till mig och Marylou!

Per Flensburg: Om diskussionsforum

Vi har som sagt återigen fått ett diskussionsforum installerat. Jag ska i denna artikel översiktligt gå genom vad ett diskussionsforum är och hur det fungerar. Det är på intet vis något nytt fenomen, redan när internet var ungt fanns det diskussionsforum eller bulletin board systems (BBS) som det kallades. Det första BBS jag kom i kontakt med var KOM-systemet och det var i slutet av 70-talet. I princip fungerar det likadant idag.

Principen för ett BBS är enkel. Någon gör ett inlägg och andra kommenterar detta. Inlägget har en rubrik och det hör till en mer omfattande diskussion. I vårt BBS har vi kategorier på högsta nivån. Vi har två huvudkategorier: Akademin och Föreningen. I dessa kategorier har jag definierat ett antal forum som behandlar olika saker. I varje forum finns ett antal ämnen och i dessa finns ett antal inlägg och kommentarer till inlägg. Jag har i uppställningen redan gjort en skiss för att illustrera hur det kan se ut. Givetvis behöver inte hierarkin se ut exakt som på bilden, den är bara att betrakta som en illustration. Viktigt är emellertid att det finns möjlighet till "Övrigt" där saker som faller utanför de förbestämda kategorierna kan diskuteras. Således behövs också en övrig-kategori där man kan lägga sådant som är oklart.

Kategorier och forum kan bara definieras av admin, dvs av mig och de som också har admin-rättigheter. Om någon anser att det behövs ett nytt forum eller kategori så säg till någon admin eller väck frågan under "övrigt".

1. Akademi
 - 1.1. Nyhetsbrev
 - 1.1.1. Bidrag
 - 1.1.2. Kommentarer

- 1.2. Redaktionskommitté
 - 1.2.1. Skriftserier
 - 1.2.2. Bedömningskriterier
 - 1.2.3. Publicering och granskning
 - 1.2.4. Övrigt
- 1.3. Tidskrift
 - 1.3.1. Mottagna bidrag
 - 1.3.2. Bedömning och granskning
 - 1.3.3. Redaktion
 - 1.3.4. Teman
 - 1.3.5. Övrigt
- 2. Förening
 - 2.1. Styrelsemöte
 - 2.1.1. Dagordning
 - 2.1.2. Frågor och kommentarer
 - 2.1.3. Övrigt
 - 2.2. Protokoll
 - 2.2.1. Kommentarer
 - 2.3. Styrdokument
 - 2.3.1. Förslag till ändringar
- 3. Teman
 - 3.1. Vilka teman?
 - 3.1.1. Definition, medlemmar
 - 3.2. Teknikvärdering
 - 3.3. Tema 2
 - 3.4. etc
- 4. Övrigt

Nivå 1 och 2 kräver således adminbehörighet, men därunder kan alla skapa egna ämnen att diskutera. Jag kommer att skapa användare för alla i styrelsen och för dem som ber mig om det helst då alla 94 ledamöterna! En detaljerad bruksanvisning finns på hemsidan: <https://stromstadakademi.org>

Nedan är en skärmbild av vår BBS som den ser ut just nu:

Manage Forums		
Forum	Order	Control
Academi	1	Options
Nyhetsforum Sub-Forum: Bidrag, kommittéer	1	Options
Frågor för förening Sub-Forum: Medlemmar, Bedömningskriterier, and 2 more	2	Options
Tidskrift Sub-Forum: Policy, Mottagna bidrag, and 2 more	2	Options
Förening	2	Options
Styrelsemöten Sub-Forum: Dagordning, Frågor och kommentarer	1	Options
Protokoll Sub-Forum: Kommentarer	2	Options
Styrdokument För flera stycken, såväl policy, dagordningsordning, arbetsbeskrivningar etc	2	Options
Teman	3	Options
Vilka teman? För diskussion vilka teman vi ska ta	1	Options
Teknikvärdering	2	Options
Övrigt	4	Options
Användning av forum För frågor till oss om hur man kan använda detta diskussionsforum	1	Options

Gudmund Bergqvist: Kriget i Ukraina

Kriget i Ukraina

Gudmund Bergqvist

Kriget i Ukraina efter Rysslands fullskaliga invasion har nu pågått i 2 1/2 år.

De sista åren har fronterna i stort varit frysta även om Ryssland gjort små framsteg till prisset av förlust av 1000 soldater per dag. Ukrainas förmåga att försvara sig var under en lång tid kraftigt begränsad av att USA på grund av motstånd från delar av republikanska partiet ej betalat ut de utlovade vapenleveranserna och att EU:s uppbyggnad av försvarsindustrin gått långsamt. Nu har vapen kommit, senast även jaktflyg F16. Ukrainas stora offensiv förra året misslyckades på grund av att ryssarna sprängde dammar och satte stora delar av fronten och stora andra områden under vatten - ännu ett krigsbrott.

I augusti i år har Ukraina genomfört en offensiv norr om Charkov in i Ryssland och kom tydligen rätt lätt igenom det ryska försvaret cirka 30 km in i Kursk regionen i Ryssland. Detta visar nyttan av stöd för Ukraina med nya vapen och att de skall kunna försvara sig ej endast med "ena handen bakom ryggen".

Kriget i Ukraina är en del av en geopolitisk kamp mellan auktoritära stater och demokrati-er. Det är därför oerhört viktigt att Ryssland förlorar både för den internationella situationen men även egentligen för Rysslands folk som kan hoppas på att utveckling av landet till demokrati och rule of law state.

Med tanke på osäkerhet kring det framtida stödet till Ukraina från en eventuell Trump-Vance administration måste Europa stå fast och fortsätta sitt stöd, förstärka sitt försvar, bygga upp sin vapenindustri och fortsätta samarbetet inom NATO. Det höjs röster för att både öka försvarsanslag till 4 % av BNP och att dessutom avsätta 1% av BNP till Ukraina vilket vissa baltstater redan gjort. EU:s ekonomiska styrka är ju många ggr så stor som Rysslands och detta borde räcka för framtvunga en rysk förlust även i händelse av att USA under en Trumpadministration skulle dra sig ur eller kraftigt minska sitt bistånd

Så håll ut. Stå fast och stöd på olika sätt!

Stöd Ukraina genom United 24 med bidrag till antingen militärverksamhet, sjukvård eller civil verksamhet. Slutligen vill, jag också påpeka:

Praeterea censeo Kaliningradum esse demilitari

Anders Gustavsson: Sammanställning av enkät

Varför är jag ledamot i Strömstad akademi? Sammanställning av inlämnade svar

Anders Gustavsson

I två föregående nummer av Nyhetsforum har ordförande Åsa Morberg uppmanat alla ledamöter i Strömstad akademi att skriva ned och berätta varför de är ledamöter i denna akademi. Tyvärr har endast sex svar inkommit. De svarande representerar ledande personer inom akademien. Det gäller ordförande, vice ordförande, rektor, prorektor, kassör och en styrelseledamot. Att så få har svarat visar på en flera gånger märkbar trend inom akademien att få ledamöter deltar aktivt i akademins arbete. De flesta av ledamöterna har valt att inte nämnvärt engagera sig. En del av dem deltar med föreläsningar i den årliga vetenskapsfes-

tivalen i Strömstad. Det skulle vara en stor framgång för akademien om fler ville engagera sig och åtminstone svara på upprop.

Nu övergår jag till de sex svaren. Vilka budskap finns där? Här kan vi få tips att bättre marknadsföra Strömstad akademi.

Fyra av de sex som svarat kom tidigt med i akademien under åren 2008-2011. De resterande två blev ledamöter senare under 2010-talet.

Hur har de svarande fått tips om Strömstad akademi? Muntlig kommunikation har varit avgörande för alla. Här bör särskilt eldsjälerna och förre rektorn Lars Broman framhållas. En slutsats av detta måste bli att varje ledamot av Strömstad akademi bör tipsa andra kollegor om fördelarna med att ansluta sig till denna akademi.

Vad har varit särskilt lockande med Strömstad akademi? Några tendenser kan urskiljas. En anledning har varit att kunna fortsätta att forska även efter det att man lämnat det aktiva livet vid universitet eller högskolor. Akademiens tvärvetenskapliga inriktning har också varit lockande. Att möta och samarbeta med forskare från olika fakulteter har knappast varit aktuellt under det aktiva universitets- eller högskolelivet. Möjligheter till att publicera forskningsresultat i akademins skriftserier har varit tilldragande, bl.a. att medverka som författare i antologier. Att kunna presentera aktuell forskning vid vetenskapsfestivalen i Strömstad har också tillskrivits ett värde. Det brukar komma 20-30 föreläsare. I tillägg finns numera digitala möten som hjälper till att hålla kontakter mellan ledamöter under andra delar av året.

Det har ansetts fördelaktigt att kunna samarbeta med andra forskare utan att känna konkurrens. Detta har kunnat känts problematiskt under det aktiva akademiska livet i fråga om ansökningar om tjänster eller forskningsbidrag. Inom Strömstad akademi gäller det att respektera andras uppfattningar och vara villig till kompromisser. I annat fall skulle inga antologier kunna slutföras. Friheten inom akademien uppskattas också, dvs var och en får välja vilken aktivitetsgrad som man vill lägga på arbetet inom akademien. Men som jag pekat på ovan, finns här också ett problem om passivitet blir det som råder.

Som ledamot kan man vara aktiv på fler ställen än inom Strömstad akademi. Vissa ledamöter har egna företag som erbjuder undervisning och rådgivning. Akademiens satsning på undervisning var länge eftersatt av praktiska orsaker med avsaknad av kansli. Här har en förändring skett på senare år genom akademins videoserie och tillkomsten av webinarier som efteråt publiceras i videoserien.

En av de svarande, som under lång tid varit aktiv inom näringslivet, efterlyser att akademins forskningsresultat på ett bättre sätt skall nå ut för att påverka samhällsutvecklingen. En sådan aktionsambition har dock varit eftersatt inom akademien. Denne svarande skriver: "Man producerar ett imponerande antal rapporter och antologier, men dessa skrivs med fokus på kunskap, snarare än på påverkan/förändring".

De svarande har en hög ambitionsnivå och har därför varit villiga att åta sig ledande uppdrag inom akademien. De är som nämnts dock inte representativa för det stora flertalet medlemmar, men de bör kunna fungera som förebilder när man vill tipsa om fördelarna med akademien.

Du som inte har svarat, fatta pennan och skriv ned din berättelse och skicka till mig: anders.gustavsson@ikos.uio.no. Än är det inte för sent!

De inkomna svaren tillsammans med min sammanställning kommer att bli tillgängliga i akademins Fria skriftserie.

Lasse Broman ISES Fellows Award

On the occasion of EuroSun 2024, ISES will present the ISES Fellow Award for the year 2023: <https://www.eurosun2024.org/programme/awards/ises-fellows-award>

ISES will be honored to present the ISES 2023 Fellow Award to Prof Lars Broman (Dalarna University + Strömstad Academy, Sweden).

Presented every two years, the ISES Fellow Award honours a member of ISES who has been a member for at least ten consecutive years and has served with distinction in the advancement of solar energy utilization by way of research, education, public service, and/or service to ISES.

Prof. Broman will be honoured for his 35+ years of dedicated work in the field of solar energy education and his dedicated support of the ISES mission.

Prof. Broman established the first undergraduate program in Solar Energy in Sweden and Initiated the Solar Energy Research Center SERC in 1984. Broman was named a Pioneer of Solar Energy Research by ISES. At ISES, Prof. Broman continues his work e.g. as a member of the ISES museums committee which created the ISES Online Solar Energy Museum.